

Van Dijck: “Mensen zijn nog niet zo aan struinen gewend. Ze blijven toch nog vaak netjes op de paden.”

Hovinga: “Er zaten meteen dit voorjaar al grote aantallen kluten, visdieven en plevieren te broeden.”

Foto's: Marjel Neeffes

Struinnatuur blijkt vogelparadijs

Nog maar een paar jaar geleden stonden de tulpen er te bloeien, en nu is het een struinnatuurgebied van allure, het grootste natuurontwikkelingsgebied van Noord-Holland. Mariëndal, een gebied van 63 hectare groot ten zuiden van Den Helder, biedt met zijn schone kwelwater en open karakter volop mogelijkheden voor bijzondere flora en vogels van allerlei pluimage.

— Marjel Neeffes

Gheel volgens planning is het gebied Mariëndal in het najaar te nat om op gewone schoenen te betreden, op wat walletjes na. Maar het gaat om het echte struingevoel, dus staan beheerder Do van Dijck en boswachter Roelf Hovinga van Landschap Noord-Holland op rubber laarzen klaar voor een rondwandeling door het kersverse natuurgebied. Het wordt een gesprek in etappes, want we worden voortdurend onderbroken doordat Hovinga alweer een bijzondere vogel ziet die hij toch echt even door zijn verrekijker moet bekijken. Hoewel het gebied ontwikkeld is met het oog op bijzondere planten, blijkt het dit eerste jaar namelijk een waar Mekka te zijn voor vogelaars. “Het is in korte tijd de meest populaire vogelkijkplek geworden in de regio. We hebben hier al een roze pelikaan gehad”, vertelt Van Dijck enthousiast. Hovinga voegt toe: “Kijk een grote pieper! Daar gaan vogelaars dus echt van uit hun dak.”

Dat er op deze plek een natuurgebied ligt, was een paar jaar geleden nog moeilijk voorstelbaar. Weliswaar lag er al 10 hectare gemeentelijk recreatiegebied, maar de rest van het terrein was al jarenlang in gebruik als bollengrond, met een fiks prijskaartje van indertijd 400.000 gulden per hectare. Maar de gemeente zocht meer ruimte voor recreatie en de provincie had in haar Gebiedsplan natuur in de planning, en dat was samen genoeg basis om 53 hectare bollenveld op te kopen en om te zetten naar hoe het er ooit moet hebben uitgezien. “Dat geeft meteen aan dat we hier twee doelen dienen: natuur en recreatie”, vertelt Van Dijck.

“Je kunt dan natuurlijk kiezen voor een stuk natuur en een stuk recreatiegebied. Maar wij vonden het veel mooier om te kiezen voor een vorm die allebei tegelijk is: struinnatuur. We leggen nauwelijks recreatievoorzieningen aan, maar mensen

Inrichting

Het gebied Mariëndal (63 hectare) ligt ingeklemd tussen duinen aan de westkant, een recreatiegebied aan de noordkant en aan de overige zijden landbouwgebied. Langs de westrand, waar veel kwel uit de duinen te verwachten is, komt hooiland. Om de kwel in te vangen is langs dit hooiland opnieuw een oude haye uitgegraven (een vaart zoals die vroeger overbleef als er zand was gegraven voor de Zanddijk). Via duinrellen loopt dit water naar het iets dieper gelegen centrale deel, dat 's winters geheel onder water staat, en zomers

grotendeels droogvalt. Aan de noordkant komt aansluitend aan het recreatiegebied een moerasbosje, waar voornamelijk zwarte elzen, boswilgen en meidoorns zijn gepoot. Door het gebied lopen nog enkele walletjes, die ook voor 'gewoon' schoeisel jaarrond te betreden zijn. Op een van deze walletjes komt op termijn wellicht nog een fietspad. Het oostelijke deel, dat met een diepere greppel ontoegankelijk is gemaakt, is vanaf de oostzijde te bekijken via het hooggelegen vogelkijkscherm. Dit scherm is bereikbaar vanaf de fiets- en kanoroute die langs deze kant lopen.

mogen gewoon overal lopen waar ze willen. Of liever gezegd, waar ze kunnen. Een deel hooiland en bos zit nu nog achter een hek omdat het even een jaar of wat de kans moet krijgen om te groeien, maar daarna gaat ook dat open. En een ander stuk is op een natuurlijke manier afgesloten doordat we er een geul hebben gegraven die zelfs in de zomer met gewone rubberlaarzen niet over te steken is. Dat deel is vanaf de andere kant overigens wel weer heel mooi te zien vanuit het nieuwe vogelkijkscherm aan het fietspad.”

Maar hoe doe je dat dan, bollengrond omzetten naar natuur? Volgens Van Dijck is het eigenlijk niet zo moeilijk. “We hebben er natuurlijk met een groep mensen wel heel goed over nagedacht. Maar vervolgens is met een graafmachine de hele bovenlaag zo’n halve meter afgegraven. Die grond hebben we kunnen verkopen voor de woning- en wegenbouw. Daarna hebben we nog een haye, een slenk en duinrellen uitgegraven en wat nolletjes en walletjes opgeworpen (zie kader). Er was altijd iemand bij de graafmachinist om de fitnesses aan te brengen, hier een oevertje wat steiler, daar een duinrelletje wat dieper. Toen dat klaar was hebben we er een kleine kudde van zes Schotse hooglanders op gezet. En dat was het! De schone kwel uit de duinen doet de rest.”

Laat de natuur maar komen dus. Van Dijck: “We hebben gekozen voor een floristisch doel. Vanwege de schone kwel zijn daar geweldige kansen voor. In het hooiland aan de westkant hopen we op parnassia, orchideeën, kartelblad en dergelijke. We beheren het door te maaien en af te voeren, maar de hooglanders mogen er niet komen.”

De bijzondere planten laten nog even op zich wachten, maar in de tussentijd zijn er al genoeg andere bijzonderheden te zien. De kale pannenkoek die er lag na de oplevering in de-

cember 2005 had een enorme aantrekkingskracht op vogels, voornamelijk de pioniersoorten. Hovinga: “Er zaten meteen dit voorjaar al grote aantallen kluten, visdieven en plevieren te broeden, maar het is natuurlijk de vraag hoe lang we die kunnen houden als het gebied begroeid raakt. We hopen wel dat de successie wat trager verloopt doordat het gebied elke winter onder water staat.” Maar met een fanatieke vogelaar als boswachter is dat niet genoeg, en zijn de doelen daarom wat uitgebreid. Via het project ‘Kustvogels’ van de Vogelbescherming kan Landschap Noord-Holland die pioniersoorten langer behouden, door schelpeneilanden te maken. “Op de Natuurwerkdag van dit najaar brengen we samen met de vrijwilligers een laag schelpen aan op een aan-

tal eilandjes. Dat remt de begroeiing en zorgt dat er minder afslag plaatsvindt.”

Het gebied kent een natuurlijke variatie van een hoog waterpeil in de winter, en laag in de zomer. “Dit is natuurlijk precies het tegengestelde van wat boeren graag willen”, vertelt Van Dijck. “Als concessie aan de agrarische burens aan de zuid- en oostkant voeren we daarom in de grenssloot aan die zijden in de winter een lager peil. Want we moeten natuurlijk wel blijven werken aan ons draagvlak. Zo houden we daar ook een strook van zestig meter distelvrij, hoewel we die distels eigenlijk graag zouden willen houden voor vlinders en putters.”

Inmiddels wordt er nog niet zo heel veel gestruind. “Mensen zijn er nog niet echt aan gewend”, denkt Van Dijck. “Ze blijven toch nog vaak netjes op de paden. Ze mogen hier volop banjeren of picknicken, maar niet mountainbiken of met honden lopen, daar is in de omgeving gelegenheid genoeg voor. De enigen die het gebied al echt gevonden hebben, zijn de vogelaars.” Vogelliefhebber Hovinga vindt dit interview dan ook een prima excuus om na dagen kantoor weer eens het veld in te gaan. Hij geniet van alle vogels die we zien; de ganzen, de slechtvalken, de strandleeuweriken, de grote én de kleine zilverreiger. Met enige spijt loopt hij na afloop weer richting auto. Gelukkig krijgen we vlak voor we instappen nog een toetje: een sliert van acht overvliegende lepelaars. ♦

Marjel Neeffes